

23.2.2010

Behandling av statsandelar, hemkommunsersättningar och återbäring av regressfordringar som gäller underhållsstöd i kommunens bokföring

Statsandelsystemet och statsandelsbetalningarna ändrades vid ingången av 2010. I samband med statsandelsredovisningarna redovisas till kommunerna också hemkommunsersättningarna och de regressfordringar som gäller underhållsstöd vilka Folkpensionsanstalten drivit in. Kommunsektionen ger på eget initiativ ett utlåtande om bokföring av statsandelarna och hemkommunsersättningarna och kompletterar samtidigt sitt tidigare utlåtande 87/23.2.2009 om behandling av regressfordringar för underhållsstöd i kommunens bokföring.

1 Motiveringar till utlåtandet**1.1 Statsandelar från 2010**

De viktigaste lagarna om statsandelar till kommunerna är lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009) och lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (1705/2009).

Statsandelen för kommunal basservice består av en allmän del och av en utjämning av statsandelarna på basis av skatteinkomster samt av statlig finansiering som beviljas för de kalkylerade kostnaderna för social- och hälsovården, förskoleundervisning och grundläggande utbildning och allmänna bibliotek och av statlig finansiering som beviljas enligt bestämningsgrunderna för den allmänna kulturverksamheten och sådan grundläggande konstundervisning vars finansiering är invånarbaserad. Inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen bestäms de kalkylerade kostnaderna på basis av antalet 6–15-åringar. I statsandelen för kommunens basservice ingår dessutom tilläggsdelar för kommuner med särskilt gles bosättning, för skärgårdskommuner och för kommuner inom samernas hembygdsområde samt vissa element som minskar eller höjer statsandelen, bland annat den nya skattekompensationen för år 2010. I systemet ingår också hemkommunsersättningar som bestäms enligt förskole- och grundskoleelevens ålder och hemkommun. Ersättningarna baserar sig på den kommunala grunddel i hemkommunsersättningen som fastställs av finansministeriet. Undervisningsanordnaren meddelar elevantalet per åldersgrupp och hemkommun. Återbäringen av regressfordringarna som gäller underhållsstöd och utgifterna för och inkomsterna av hemkommunsersättningar beaktas vid utbetalningen av statsandelar.

Den totala statsandelen till kommunen påverkas dessutom av övrig statsfinansiering som betalas med stöd av lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Det gäller främst det så kallade huvudmannasystemet, som omfattar gymnasieutbildning, yrkesutbildning och yrkeshögskolor. Inom huvudmannasystemet finns en egen separat finansieringsandel per invånare, som beaktas i statsandelen för basservicen utöver självfinansieringsandelen.

Till kommunens statsandelar hör också som tidigare statsandelar för idrott, ungdomsarbete, medborgarinstitut, museer, teatrar och

orkestrar samt statsandelar för morgon- och eftermiddagsverksamhet samt den timbaserade grundläggande konstundervisningen. Till huvudmannen betalas (utöver den statsandel som betalas enligt antalet 6–15-åringar) en elevbaserad finansiering för påbyggnadsundervisning inom den grundläggande utbildningen, förberedande undervisning för invandrare, förskoleundervisning och grundläggande utbildning för andra än läropliktiga, grundläggande utbildning för dem som omfattas av förlängd läroplikt (handikappundervisning) och tillägg för internatskola då grundläggande utbildning ordnas vid en sådan skola.

Alla ovan nämnda statsandelar, hemkommunsersättningar och återbärningar som gäller underhållsstöd betalas som en helhet. Betalningen sker varje månad senast den 11 dagen varje månad.

Också en behovsprövad höjning av statsandelen (det tidigare finansieringsunderstödet enligt prövning) ingår i statsandelen för kommunens basservice. Kommunerna kan årligen ansöka om höjningen, som beviljas av finansministeriet i slutet av finansåret.

Statsandelarna för kommunal basservice administreras av finansministeriet. Övriga statsandelar, till exempel de statsandelar som kvarstår inom ramen för huvudmannasystemet, statsandelar baserade på tipsmedel och vissa andra statsandelar, administreras av undervisningsministeriet.

1.2 Månadsredovisningarna av statsandelarna

Betalningsspecifikationen i månadsredovisningarna innehåller följande poster: statsandelar för kommunal basservice, inkomster av hemkommunsersättningar, utgifter för hemkommunsersättningar, övriga statsandelar för undervisnings- och kulturverksamheten samt det sammanlagda beloppet. Månadsposten för återbärningen av regressfordringar som gäller underhållsstöd dras av från statsandelen för basservicen enligt bilagorna till statsandelsbeslutet för kommunen. Statsandelarna bokförs enligt månadsredovisningarna.

1.3 Behandling av regressfordringar som gäller underhållsstöd i kommunens bokföring

Verkställandet av underhållsstödet och indrivningen av underhållsbidrag enligt lagen om underhållsstöd överfördes 1.4.2009 från kommunerna till Folkpensionsanstalten. Härvid överfördes kommunens regressfordringar som grundar sig på lagen om underhållsstrygghet till Folkpensionsanstalten. Kommunerna får i fem års tid en årlig ersättning för den andel som Folkpensionsanstalten under det föregående året har drivit in av underhållsskyldiga för fordringar som avses i 19 § 1 mom. i lagen om underhållsstöd. Ersättningen betalas under åren 2009–2013 enligt genomförda indrivningar och fördelas till kommunerna via statsandelssystemet i förhållande till antalet invånare.

I detta sammanhang gav kommunkontoret ett utlåtande 87/23.2.2009 om behandling av regressfordringar för underhållsstöd i kommunens bokföring. Enligt utlåtandet skulle regressfordran som gäller underhållsstöd upptas i bokslutet för 2008 på samma grunder som i kommunens tidigare bokslut. Från de fordringar som tagits upp i balansräkningen avdras de kalkylerade ersättningar (återbärningen av regressfordringar som gäller underhållsstöd) som kommunen får via statsandelssystemet. Om återbärningen överskrider den fordran

som upptagits i balansräkningen, bokförs enligt utlåntagandet den överskridande delen som övriga verksamhetsintäkter i resultaträkningen. Underhållsstödsfordringar som tagits upp i balansräkningen måste avskrivas som övrig verksamhetsutgift senast i bokslutet 2013.

När detta utlåtande gavs var det ännu inte närmare känt på vilket sätt återbäringen av regressfordringarna betalas i samband med statsandelssystemet året efter att fordringarna indrivits. Återbäringen av regressfordringar som gäller underhållsstöd betalas till kommunerna månatligen i samband med statsandelsredovisningarna.

Om det bland övriga fordringar i balansräkningen finns regressfordringar som gäller underhållsstöd, tas återbäringen av regressfordringarna upp enligt kontantprincipen som avdrag på grundval av månadsredovisningarna. Om återbäringen överskrider det belopp som uppgetts bland övriga fordringar i balansräkningen, bokförs den överskridande delen av återbäringen periodiserad i bokslutet för det år då fordringarna indrivits (året före utbetalningen av återbäringen) bland resultatregleringar i balansräkningen och som övriga verksamhetsintäkter i resultaträkningen. På samma sätt bokförs hela beloppet för det år då fordringarna indrivits bland resultatregleringar, om underhållsstödsfordringar inte upptagits bland övriga fordringar i balansräkningen. Detta tillvägagångssätt att intäktsföra återbäringen det år då fordringarna indrivits tillämpas redan från och med bokslutet 2009.

1.4 Redogörelse för statsandelarna i noterna till bokslutet och verksamhetsberättelsen

Enligt kommunsektionens allmänna anvisning om noter till bokslutet för kommuner och samkommuner (2009) ska statsandelarna specificeras i följande poster från och med bokslutet 2010:

Statsandel för kommunal basservice
 Utjämning av statsandelar på basis av skatteinkomster
 Utjämning till följd av systemändringen
 Övriga statsandelar för undervisnings- och kulturverksamhet
 Behovsprövad höjning av statsandelen
Statsandelar totalt

I bokslutet 2010 räcker de sammanlagda statsandelarna för 2009 som jämförelseuppgifter eftersom posterna inte kan specificeras på samma sätt grund av det ändrade systemet.

Enligt den allmänna anvisningen om upprättande av bokslut och verksamhetsberättelse för kommuner och samkommuner (2009) ska statsandelarna specificeras i den del som visar tablån över budgetens resultaträkningsdel i följande poster från och med bokslutet 2010:

Statsandelar
 Statsandel för kommunal basservice inkl. utjämningar
 Övriga statsandelar för undervisnings- och kulturverksamhet
 Behovsprövad höjning av statsandelen

2 Kommunsektionens utlåtande

2.1 Bokföring av statsandelar och hemkommunsersättningar

Kalkylerade statsandelar bokförs som statsandelar i resultaträkningen. Statsandelarna bör specificeras i noterna till bokslutet och i tablån över budgetutfallet.

Inkomster av hemkommunsersättningarna bokförs som försäljningsintäkter och utgifter av hemkommunsersättningarna som köp av kundservice av andra kommuner.

2.2 Bokföringen av återbäring av regressfordringar som gäller underhållsstöd

Om det bland övriga fordringar i balansräkningen finns regressfordringar som gäller underhållsstöd, bokförs återbäringen av regressfordringarna enligt kontantprincipen som minskning på grundval av månadsredovisningarna. I noterna till bokslutet ges behövliga uppgifter om beloppet av återstående underhållsstödsfordringar bland övriga fordringar i balansräkningen.

Om återbäringen överskrider det belopp som uppgetts bland övriga fordringar i balansräkningen, bokförs den överskridande delen av återbäringen periodiserad i bokslutet för det år då fordringarna indrivits (året före utbetalningen av återbäringen), bland resultatregleringar i balansräkningen och som övriga verksamhetsintäkter i resultaträkningen. På samma sätt bokförs hela återbäringssumman, om underhållsstödsfordringar inte upptagits bland övriga fordringar i balansräkningen. Detta tillvägagångssätt att intäktsföra återbäringen det år då fordringarna indrivits tillämpas redan från och med bokslutet 2009.